

Comissió
Interuniversitària
de Llenguatge
Administratiu
i Jurídic

La justícia comença a parlar català

Actes de la II Jornada de la CILAJ
Barcelona, 14 de maig de 2001

Serveis Lingüístics

UNIVERSITAT DE BARCELONA

Comitè organitzador: Servei de Llengua Catalana de la Universitat de Barcelona

Responsable de l'edició: Manel Riera
Disseny del logotip: Salvador Oliva
Disseny de la maqueta: Anna Grau
Maquetació: Laura Pla
Transcripció: Anna Grau

Segona reimpressió: 2008

© dels autors, 2001 (alguns drets són reservats)
© dels Serveis Lingüístics de la Universitat de Barcelona
Melcior de Palau, 140
08014 Barcelona

Els continguts de les actes estan subjectes a la llicència de Creative Commons Reconeixement - No comercial - Sense obres derivades. Les condicions de la llicència es troben a creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/deed.ca.

Comissió
Interuniversitària
de Llenguatge
Administratiu
i Jurídic

Actes de la II Jornada (14 de maig de 2001)

La justícia comença a parlar català

- 1 *El pla pilot de funcionament en català de quaranta oficines judicials*
Rosa Lizandra, coordinadora de l'equip de normalització lingüística de l'àmbit judicial

- 2 *Taula rodona: La justícia comença a parlar català?*
Rut Carandell, Servei de Normalització Lingüística (CICAC)
Rosa Lizandra, equip de normalització lingüística de l'àmbit judicial
Maria Millan, Jutjat d'Instrucció de Sant Feliu de Llobregat
Joan Lluís Pizano, Jutjat d'Instrucció núm. 20 de Barcelona
Moderador: Jordi Nieva, Facultat de Dret de la Universitat de Barcelona

Comissió
Interuniversitària
de Llenguatge
Administratiu
i Jurídic

Actes de la II Jornada (14 de maig de 2001)

La justícia comença a parlar català

El Pla pilot de funcionament en català de quaranta oficines judicials

Rosa Lizandra

Coordinadora de l'equip de normalització lingüística de l'àmbit judicial

1 La presència del català en l'Administració de justícia i els obstacles que n'impedeixen l'ús

És ben sabut per tothom que l'Administració de justícia és un dels àmbits menys permeables a l'ús del català. Abans d'analitzar el Pla pilot de funcionament en català de 40 oficines judicials, que es va iniciar el proppassat mes d'octubre, exposaré breument la situació del català en aquest àmbit i els problemes que n'obstaculitzen l'ús.

1.1 Procedència forana del funcionariat

Un dels primers elements que cal tenir en compte a l'hora d'examinar els problemes que impedeixen l'ús normal del català en l'Administració de justícia és la procedència forana del personal que hi treballa. La manca de tradició opositora a Catalunya, d'una banda, i l'estructura estatal dels cossos de funcionaris dissenyada per la Llei orgànica del poder judicial, de l'altra, han permès l'arribada massiva de personal de fora de Catalunya en aquesta Administració. Moltes d'aquestes persones vénen a Catalunya amb la intenció d'anar-se'n al seu lloc d'origen tan aviat com puguin, i això genera una provisionalitat excessiva del personal de les oficines judicials que dificulta el procés de normalització lingüística.

Aquesta mobilitat dels funcionaris, que genera la procedència no autòctona del personal, fa que sovint una oficina judicial que ha començat a usar el català en el treball diari canviï d'orientació a causa de l'entrada de nous funcionaris que no l'utilitzen. Aquest fet és especialment greu, sobretot, a les comarques de Tarragona i Lleida i a l'àrea metropolitana de Barcelona: els funcionaris que hi van no tenen cap intenció d'instal·lar-s'hi ni tampoc d'aprendre català, que, d'altra banda, ningú no els ha exigint; consideren el català com un element entorpidor de la seva feina i mostren, en el millor dels casos, una indiferència total vers la llengua pròpia de Catalunya.

Val a dir, no obstant això, que la mobilitat dels funcionaris ha quedat lleugerament reduïda amb la territorialitat de les oposicions, però fins que el català no sigui un requisit per accedir a l'Administració de justícia o els cossos de funcionaris no deixin de ser estatals, continuaran arribant moltes persones de fora de Catalunya i, per tant, hi continuarà havent pràcticament la mateixa mobilitat.

1.2 Poc coneixement del català

Atesa la procedència no autòctona del personal de les oficines judicials, el desconeixement de la llengua per part del funcionariat (especialment jutges, secretaris judicials i fiscals) és un altre element que dificulta la introducció del català a les oficines judicials. La no-exigència de coneixements de català per accedir a la justícia fa que el funcionariat que hi presta serveis no estigui preparat per atendre la ciutadania en català.

Per les dades de l'informe de normalització lingüística de l'àmbit judicial corresponents a l'any 2000, sabem que només hi ha un 40 % de funcionaris que entenen, parlen i escriuen en català.

En relació amb aquest punt, val a dir que el desconeixement d'aquesta llengua és un motiu que, tot i ser evident, està molt lluny de justificar l'escassetat de l'ús del català, ja que l'ús està molt per sota d'aquest 40 %. De fet, el desconeixement del català sovint només és una excusa del funcionari o la funcionària per no fer l'esforç de canviar de llengua, atès que la majoria han pogut accedir als cursos de català o de llenguatge jurídic que s'imparteixen als jutjats.

1.3 Persistència de la inèrcia diglòssica dels operadors jurídics

En l'Administració de justícia s'ha creat una inèrcia, difícil de trencar, que consisteix en el fet que els operadors jurídics i, per tant, tots els qui es mouen al voltant de l'Administració de justícia, malgrat que en les seves activitats no professionals facin servir el català, tenen consciència que en la seva tasca professional han d'actuar en castellà i, per tant, no utilitzen el català en els seus escrits ni mostren cap interès a sol·licitar-ne l'ús durant el procés. Aquesta situació, a més, provoca que el funcionariat vegi l'ús del català en els jutjats com una necessitat artificial, atesa la poca demanda d'aquesta llengua que hi ha entre els professionals del dret.

1.4 Material de treball en castellà

Si fem un cop d'ull al material de treball dels operadors jurídics (manuals, codis anotats, monografies, etc.), constatem que majoritàriament estan redactats en llengua castellana. Aquesta circumstància incideix de manera molt negativa en el procés de normalització lingüística d'aquest àmbit perquè no permet que els operadors jurídics es consciencin que la justícia també pot parlar català.

1.5 Marc jurídicolingüístic advers

La regulació del règim lingüístic de l'àmbit judicial s'estableix en l'article 231 de la Llei orgànica del poder judicial, la redacció de la qual comporta un clar menysteniment del principi d'igualtat de les dues llengües cooficials i atorga una evident preferència al castellà respecte del català. D'acord amb aquest article, el català és d'ús merament potestatiu per part del funcionariat mentre cap part n'al·legui indefensió. El castellà, en canvi, es considera l'idioma habitual en l'Administració de justícia. A més, es nega qualsevol efecte extraterritorial als documents redactats en català que constin en les actuacions judicials i que hagin de tenir efectes fora de la comunitat autònoma. Així, el fet que aquesta documentació s'hagi de traduir al castellà inhibeix els agents jurídics de l'ús del català.

La Llei 1/1998, de 7 de gener, de política lingüística, va anar una mica més enllà i va establir que els ciutadans poden exigir l'ús del català en les testimoniances de les sentències i en els actes resolutoris. Però fora d'això, el funcionariat no té cap tipus d'obligació de respondre en català quan els ciutadans s'hi adrecen en aquesta llengua. Atès que no s'ha establert un principi general de respecte de l'opció lingüística del justiciable, el dret a l'opció lingüística està en mans del funcionariat i, freqüentment, depèn dels jutges o dels secretaris d'oficina.

Pel que fa a la regulació lingüística del registre civil, la situació és clarament contrària, ja que no es respecta la cooficialitat de les dues llengües. Concretament, l'article 298.6 del Reglament del registre civil considera un defecte de forma un assentament signat en un idioma diferent del castellà. Per tant, un jutge que apliqui estrictament el Reglament no pot considerar vàlida cap inscripció en català, la qual cosa comporta molts problemes especialment als jutjats de pau de municipis petits, on els assentaments s'han fet sempre en català. Un exemple recent d'això, que tots hem pogut conèixer pels mitjans de comunicació, és el cas del Jutjat de Pau d'Arbúcies, que pel fet de fer els assentaments en català ha rebut una comunicació del jutge de Santa Coloma de Farners, que és l'encarregat del Registre Civil, en què se li recorda que els assentaments només es poden fer en castellà.

Així, constatem que a les oficines judicials és molt habitual que els jutges i secretaris judicials, fent un mal ús del principi de la independència judicial en què està estructurat el poder judicial, siguin els qui determinen la llengua que s'ha d'utilitzar a la seva oficina. D'aquesta manera, la llengua emprada a l'oficina respon únicament a la voluntat del personal que hi treballa i no a la del ciutadà o la ciutadana que s'hi adreça.

2 El Programa de normalització lingüística de l'àmbit judicial

Des de l'any 1993, el Departament de Justícia duu a terme el Programa de normalització lingüística de l'àmbit judicial. En aquest Programa es va preveure el desplegament per tot el territori d'un total de 43 dinamitzadors lingüístics amb la missió d'estimular l'ús del català entre el personal dels jutjats. Amb aquesta finalitat, els dinamitzadors tradueixen les plantilles de documents o de sentències que fa servir cada jutjat i fan tasques de correcció i d'assessorament per al personal de les oficines judicials.

Cal destacar que un dels objectius fixats en el Programa és aconseguir que el funcionariat tingui la competència lingüística suficient per treballar en català de manera autònoma. D'acord amb aquest objectiu, doncs, durant els anys d'execució del Programa s'han dedicat molts recursos a la formació de funcionaris i s'han donat moltes facilitats perquè tothom pugui accedir als cursos de català que es fan als jutjats.

L'execució d'aquest Programa ha permès que l'ús del català a l'Administració de justícia hagi augmentat, encara que tímidament, els últims anys. Però cal destacar que, si bé hi ha oficines o persones que de manera aïllada han decidit utilitzar el català en la seva feina diària, són opcions que no responen mai a un criteri d'ús lingüístic, sinó a la voluntat individual de cada persona. Aquesta circumstància comporta que quan es produeix un canvi de personal a l'oficina o arriba un jutge o secretari nou que desconeix la llengua pròpia de Catalunya, el castellà torna a convertir-se en l'única llengua que s'utilitza a l'oficina. És a dir, les inèrcies de funcionament en castellà són tan fortes, que el català, quan s'utilitza, és sempre en una situació provisional.

3 El Pla pilot de funcionament en català de quaranta oficines judicials

3.1 Objectius

Arran del fet que el funcionariat no es decideix a utilitzar el català d'una manera «normal» i que quan l'utilitza està sotmès a uns condicionants que deixen l'ús del català en una situació precària, el Departament de Justícia va decidir reorientar les línies d'actuació en matèria de normalització lingüística mitjançant la posada en marxa del Pla pilot de funcionament en català de 40 oficines judicials.

L'objectiu principal del Pla pilot és demostrar que a Catalunya un jutjat pot treballar en català sense causar retards ni dilacions indegudes, i sense provocar indefensió a les parts per desconeixement de la llengua, ja que l'últim cens lingüístic català reflecteix que el 98 % de les persones residents a Catalunya entenen el català.

Durant el temps fixat per participar-hi, les oficines inscrites s'han de comprometre a redactar en català tota la documentació que generin, tant dels assumptes nous com dels que hi ha en tramitació, tret que alguna de les parts al·legui indefensió per desconeixement de la llengua.

Així doncs, a partir del 9 d'octubre de 2000 el Departament de Justícia va iniciar el Pla pilot de funcionament en català de 40 oficines judicials, conscient que podia representar un avenç molt important en l'ús del català en aquest àmbit.

3.2 Funcionament

Inicialment, aquest Pla es va preveure amb una durada de sis mesos en un nombre de 40 oficines judicials distribuïdes per tot Catalunya i que abastin tots els ordres jurisdiccionals existents. Les oficines inscrites han de nomenar un/a coordinador/a que fa la interlocució entre el jutjat i el Departament de Justícia, i mensualment han de lliurar un recompte de tots els assumptes tramitats.

En acabar el termini establert per al Pla pilot, les oficines han de redactar un informe valoratiu amb conclusions i propostes de futur. A partir d'aquests informes, el Departament de Justícia

reforçarà i iniciarà les actuacions de normalització lingüística que contribueixin de manera més clara a fer del català una llengua d'ús habitual dins l'Administració de justícia.

En acabar els sis mesos que dura el Pla, el Departament de Justícia es compromet a abonar a totes les persones que hi han participat una gratificació econòmica pel fet d'haver col·laborat en la recollida de dades que es fa mentre dura el Pla i en l'elaboració de l'estudi posterior.

3.3 Requisits

Per participar en el Pla pilot cal complir els requisits següents:

- 1 La inscripció ha de ser voluntària. El jutge, el secretari i el 50 % del personal de l'oficina hi han d'estar d'acord.
- 2 El jutge i el secretari han de fer servir el català com a eina de feina de manera habitual.
- 3 El personal de l'oficina ha de tenir els coneixements de català suficients per poder escriure i transcriure documents i per atendre oralment en català.
- 4 Les oficines judicials que hi participin han d'utilitzar els models de documents que tenen a la seva disposició.

3.4 Difusió

Si bé els destinataris del Pla són els òrgans judicials, el Departament de Justícia ha volgut fer extensiva aquesta actuació a tots els òrgans jurídics. Així, en començar el Pla es va informar els col·legis d'advocats i de procuradors, la Fiscalia, els metges forenses, els perits judicials, etc. de la posada en marxa del Pla i de les oficines que hi participaven perquè, com a mínim, en aquests jutjats presentessin tota la documentació en català. També es va preveure que en acabar els primers sis mesos d'execució del Pla es faria difusió dels resultats en el Parlament i a través dels mitjans de comunicació.

3.5 Mitjans que s'han posat a disposició de l'oficina judicial

3.5.1 El sistema de traducció automàtica

Entre els recursos proporcionats als jutjats per facilitar-los el treball en català, cal destacar el programa de traducció automàtica de l'empresa Sail Labs, que els jutjats utilitzen especialment per a la traducció de les sentències. El procés que segueix un document que s'ha de traduir és molt senzill: l'usuari o la usuària envia el document en castellà al dinamitzador a través de la xarxa informàtica, aquest el rep traduït i, un cop n'ha fet la postedició, el torna a l'emissor/a ja preparat perquè l'imprimeixi.

El traductor automàtic és, doncs, una eina molt útil perquè agilita el procés de traducció. No obstant això, cal tenir presents dos elements bàsics:

- 1 Perquè el traductor faci una bona adaptació del text, cal presentar-lo de la manera més acurada possible, sense errades de transcripció, amb frases curtes i ben estructurades.
- 2 Els textos traduïts pel traductor automàtic necessiten la postedició d'un lingüista que revisi les errades i els possibles errors d'interpretació, que encara són nombrosos.

En general, podem dir que les expectatives d'utilització del traductor s'han complert i, per tant, se n'ha de fer una valoració força positiva. El gran volum de documents que s'han de traduir i la urgència amb què s'han de lliurar han fet imprescindible aquesta eina. Ara bé, no hem d'oblidar que la qualitat de la traducció que ens dona el programa està en funció del nivell de correcció amb què està escrit l'original.

I això convé recordar-ho perquè en un àmbit com ara el judicial, en què l'estil de redacció en castellà es caracteritza per les frases llargues i mal puntuades, l'ús de terminologia i fraseologia específiques i uns usos verbals sovint no normatius (com, per exemple, el gerundi de posterioritat), la feina de postedició és molt més lenta d'allò que en principi podem esperar.

3.5.2 L'assistència permanent del dinamitzador lingüístic

A causa de la falta de confiança de la major part del funcionariat a treballar en català, el Departament de Justícia va garantir a totes les oficines inscrites l'assistència permanent d'un dinamitzador lingüístic, la missió del qual és revisar, corregir i traduir els documents que l'oficina emet, sempre que li ho demanin.

Val a dir que la intervenció d'aquests lingüistes ha estat determinant en l'execució del Pla, ja que sense ells en molts jutjats no hauria pogut sortir en català tota la documentació. Cal tenir en compte que els lingüistes, a banda de traduir els models de documents de cada jutjat i de corregir documents concrets, han assumit totes les postedicions de les sentències procedents del traductor automàtic. En molts casos això vol dir haver de traduir una mitjana de 40 sentències setmanals, amb l'agreujant que són documents especialment llargs i complexos.

3.6 Principals problemes plantejats en l'execució del Pla

3.6.1 La mobilitat del funcionariat

Alguns dels funcionaris, jutges i secretaris que es van inscriure al Pla pilot han canviat de destinació més endavant. La seva substitució ha comportat, en alguns casos, l'abandó del Pla pilot del funcionari sortint i la no-incorporació del funcionari entrant, amb els problemes que això ha pogut representar per al compliment dels objectius del Pla. En altres casos, la repercussió del canvi ha estat nul·la, atès que la persona incorporada també s'ha afegit al Pla.

Tanmateix, quan el canvi es produeix en una persona cabdal dins l'estructura del jutjat, com ara el secretari o el mateix jutge, la situació pot arribar a agreujar-se significativament, com va succeir, per exemple, a Amposta, on la negativa d'una secretària judicial a signar documents en català ha representat un problema social amb ressò mediàtic.

3.6.2 La poca o nul·la reacció dels operadors jurídics i dels ciutadans

No s'ha observat pràcticament enlloc un augment d'escrits en català presentats per les parts, fins i tot en poblacions on tots els jutjats s'han inscrit al Pla (Berga, Olot, Solsona, Tremp o Gandesa). Es pot dir que els documents de tràmit es comencen a presentar en català, però les demandes, les contestacions, els recursos, és a dir, els documents bàsics en la tramitació d'un expedient es fan majoritàriament en castellà. No hi hagut, doncs, cap sensibilització ni dedicació especial al Pla pilot per part d'aquests operadors jurídics.

3.7 Resultats

3.7.1 Ús del català en la documentació emesa pel jutjat

D'acord amb les estadístiques obtingudes després dels primers sis mesos d'aplicació del Pla, els percentatges d'ús del català en la documentació escrita són molt alts en totes les demarcacions. Així, per exemple, constatem que el 80 % dels documents de tràmit emesos pel jutjat s'han redactat en català; i pel que fa a les sentències i interlocutòries, aquest percentatge se situa al voltant del 85 %. Aquestes dades tan bones, però, contrasten clarament amb les corresponents a la Fiscalia, als metges forenses i als perits judicials, entre els quals no s'ha notat un increment en l'ús del català.

3.7.2 Ús oral a l'oficina judicial

Pel que fa a les vistes orals, el 74 % dels judicis han tingut lloc en català. Ara bé, cal precisar que quan parlem de judicis en català, no volem pas dir que s'hagin fet íntegrament en aquesta llengua. El que expressa aquesta dada és el percentatge de judicis en què el jutge, el secretari i l'advocat han optat pel català en les seves intervencions verbals en el judici, però això no vol dir que tot el judici s'hagi dut a terme en català. De fet, el que passa sovint, especialment en l'àmbit penal, és que els judicis acaben sent bilingües perquè els acusats són nascuts fora de Catalunya i diuen que s'expressen millor en castellà.

A tall d'anècdota, alguns jutjats ens han comentat que quan conviden les parts a usar el català, en alguns casos hi ha un «alleujament», i en d'altres, la majoria, hi ha un rebuig perquè diuen que «ho porten preparat en castellà».

3.7.3 Documents de les parts

Tal com hem apuntat abans, en parlar dels elements que han dificultat l'aplicació del Pla, els operadors jurídics en general no han col·laborat en l'execució del Pla, però si hem de destacar una dada és el nombre d'escrits de contestacions a les demandes presentats en català, ja que és una xifra lleugerament superior al nombre de demandes presentades en aquesta llengua. I aquesta dada és molt important perquè ens revela que s'ha produït interacció entre els jutjats i els operadors jurídics. És a dir, els advocats s'expressen en català quan tenen la seguretat que el jutjat els atindrà en aquesta llengua sense problemes.

3.8 Continuitat

Precisament pels bons resultats obtinguts, i perquè el Departament de Justícia té com a prioritat mantenir aquest nivell d'ús del català assolit i incrementar-lo, s'ha iniciat una segona fase d'aquest Pla pilot.

Aquesta segona fase té dos vessants. D'una banda, s'obre una nova convocatòria perquè 40 oficines judicials més puguin inscriure-s'hi en dues etapes de 20 jutjats cadascuna. D'altra banda, i per refermar i assegurar la continuïtat de l'ús del català a les oficines inscrites en la primera edició, s'ofereix la possibilitat de continuar participant en el Pla pilot en dues modalitats, entre les quals els jutjats han d'escollir segons les seves circumstàncies:

- Continuar treballant en català només amb l'assistència esporàdica del dinamitzador, que actuarà com a assessor. L'oficina s'ha de comprometre a fer les postedicions de les sentències i d'altres documents que vulgui traduir, per la qual cosa el personal obtindrà al final d'aquesta segona fase del Pla el 100 % de la retribució rebuda en la primera fase.
- Continuar dins el Pla pilot en les mateixes condicions de la primera fase. És a dir, amb l'assistència permanent del dinamitzador. En aquest cas, el personal de l'oficina que necessiti l'assistència permanent del dinamitzador percebrà el 50 % de la quantitat assignada en la primera edició.

3.9 Conclusions

Un cop transcorreguts els sis mesos de duració del Pla previstos, podem constatar que l'èxit ha estat rotund. De fet, quan el Departament de Justícia va decidir dur a terme aquest Pla, se sabia que tindria una bona acceptació, però els resultats han superat els pronòstics més optimistes. I, si cal destacar alguna cosa, pensem que el més important ha estat, i és, la resposta dels funcionaris quan han començat a treballar en català.

Al cap d'unes setmanes, tots els treballadors de les oficines judicials ja han adoptat el català com a llengua de treball d'una manera natural, s'ha aconseguit trencar unes inèrcies d'ús del castellà i s'ha pogut demostrar que és possible treballar en català en una oficina judicial.

Val a dir que el Departament fa temps que treballa en la introducció del català i, mitjançant els dinamitzadors lingüístics, ha traduït tots els documents de tràmit, ha facilitat la formació i l'assessorament dels funcionaris i els ha posat a l'abast totes les eines necessàries. La introducció de la traducció automàtica i el plantejament que s'ha fet del Pla pilot han constituït un pas molt important en la tasca de facilitar al màxim l'ús de les dues llengües oficials de Catalunya per respectar l'opció de tria lingüística dels ciutadans.

Finalment, el que ara cal és aprofitar l'empenta i l'optimisme que ha generat l'execució del primer Pla pilot, i donar publicitat dels resultats obtinguts perquè altres oficines judicials també hi vulguin participar i, així, demostrar als operadors jurídics i a la ciutadania en general que la justícia comença a parlar en català.

Comissió
Interuniversitària
de Llenguatge
Administratiu
i Jurídic

Actes de la II Jornada (14 de maig de 2001)

La justícia comença a parlar català

Taula rodona: «La justícia comença a parlar català?»

Hi intervenen Rut Carandell, responsable del Servei de Normalització Lingüística del Consell dels Il·lustres Col·legis d'Advocats de Catalunya; Rosa Lizandra, coordinadora de l'equip de normalització lingüística de l'àmbit judicial; Maria Millan, jutgessa del Jutjat de 1a Instància i d'Instrucció de Sant Feliu de Llobregat, i Josep Lluís Pizano, secretari judicial del Jutjat d'Instrucció núm. 20 de Barcelona. Moderador: Jordi Nieva, professor de Dret Processal de la Universitat de Barcelona.

Jordi Nieva. Bona tarda a tothom. Comencem l'última etapa de la Jornada d'avui amb aquesta taula rodona que porta per títol «La justícia comença a parlar català?». Ja disposem de les dades tècniques que s'han exposat amb molt d'encert aquest matí, però caldria conèixer l'experiència pràctica dels agents que intervenen en el procés judicial.

Abans de presentar-vos els convidats de la taula rodona, m'agradaria agrair a la Universitat de Barcelona, especialment al Servei de Llengua Catalana, que organitzi jornades com aquesta, que ajuden els professionals del dret i esperancen tothom que la situació està canviant.

Participaran en aquesta taula rodona Joan Lluís Pizano, secretari del Jutjat d'Instrucció núm. 20 de Barcelona; Maria Millan, jutgessa del Jutjat de 1a Instància i d'Instrucció de Sant Feliu de Llobregat; Rut Carandell, responsable del Servei de Normalització Lingüística del Consell dels Il·lustres Col·legis d'Advocats de Catalunya, i Rosa Lizandra, coordinadora de l'equip de normalització lingüística de l'àmbit judicial.

Establim l'ús del català en l'àmbit judicial com a fil conductor de la taula rodona i, feta aquesta puntualització, cedeixo la paraula a Joan Lluís Pizano.

Josep Lluís Pizano. Bona tarda. Em dic Joan Lluís Pizano i sóc secretari judicial del Jutjat d'Instrucció núm. 20 de Barcelona, que participa en el Pla pilot del Departament de Justícia perquè la justícia comenci a parlar català. Us exposaré la nostra experiència respecte al Pla, així com la meva opinió.

En relació amb la participació en el Pla pilot, des del nostre Jutjat la valorem de manera molt positiva. Si examinem cada cas particular dels quaranta jutjats que hi participen, la situació serà diferent, cada jutjat tindrà una problemàtica determinada. En el nostre cas concret, considero que els inconvenients han estat mínims: el personal que ens hi vam inscriure ho vam fer amb ganes i l'incentiu econòmic amb què se'ns retribuïa ens va semblar correcte.

Un jutjat està integrat per moltes persones diferents, amb opinions, ànsies i motivacions diverses. N'hi ha que fan servir el català amb més freqüència que d'altres en la seva vida privada i, fins i tot, professional. Tot i això, traduir l'ús del català a la feina, quan l'hem exercida durant més de vint anys en una altra llengua, significa un canvi substancial. En aquest sentit, el Pla pilot ha servit per impulsar aquestes persones que, no és que tinguessin dubtes sobre la possibilitat de treballar en català, sinó que no s'ho havien plantejat perquè potser necessitaven el suport professional d'algú altre, del Departament de Justícia, per exemple.

D'altra banda, la posada en marxa del Pla pilot planteja el debat sobre l'ús del català com a eina de treball en els jutjats. Per tant, d'alguna manera serveix per mostrar que és possible treballar en català i animar-nos a intentar-ho. La primera reacció del nostre Jutjat davant la possibilitat de participar en el Pla pilot va comportar la consideració de tota la problemàtica que en derivava. Mentre que un sector de personal ens hi vam posicionar completament a favor, un altre sector s'hi va posicionar en contra, més que per oposició a fer servir el català, per desconeixement de l'idioma.

Tanmateix, molts tenim els títols de la Junta Permanent que acrediten coneixements, suficients o mitjans, en llengua catalana. El fet que aquests títols puntuïn en els concursos d'oposició ha comportat que la majoria es preocupés d'obtenir-los. En realitat, si analitzem el nivell lingüístic del personal dels jutjats d'arreu del Principat, comprovarem que molts tenen els certificats B o C de català; qui no els té és perquè no ha volgut o perquè fa relativament poc temps que viu i exerceix a Catalunya.

Al Jutjat núm. 20 de Barcelona, la meitat vam acceptar de participar en el Pla i l'altra meitat s'hi va negar. Al final, aquesta meitat i una mica més que vam acceptar-ho va ser suficient per participar en el Pla pilot. El cert és que es va emprendre amb moltes ganes i, en una etapa inicial, el normalitzador que se'ns va assignar va tenir molta feina a traduir segells o a adaptar al català els programes informàtics que utilitzem. A mi, com a secretari, em va ajudar a traduir al català tots els models de plantilles de resolucions. Així doncs, en lloc d'utilitzar la meua carpeta convencional de plantilles en castellà, ara obro la carpeta dels models en català. Tanmateix, desconeixem que moltes aplicacions informàtiques ja estaven en versió catalana perquè, per defecte, utilitzàvem la castellana.

Què passa, però, quan ens relacionem amb terceres parts, amb els diversos agents d'un procediment que actuen en el jutjat? El meu àmbit professional correspon a la fase d'instrucció del procediment penal, que s'esgota en el moment del judici oral que té lloc als jutjats penals. Així doncs, tot i que hi ha una relació amb les parts —presenten escrits imputats, advocats i procuradors—, més de la meitat de la documentació que ens arriba prové d'organismes públics —Fiscalia, Policia, Guàrdia Civil i Mossos d'Esquadra—, que en general l'envien en castellà. Malgrat això, la resposta a aquests escrits i les resolucions que es dicten les elaborem en català. Val a dir que l'experiència que poden tenir els jutges i secretaris d'altres jurisdiccions —civil, contenciosa o social— ha de ser forçosament diferent.

D'altra banda, l'ús del català també depèn de les zones geogràfiques. Els jutjats de fora de Barcelona i rodalies, per exemple, ja treballaven majoritàriament en català abans d'inscriure's en el Pla pilot. Aquí no hi ha tanta tradició de les parts d'utilitzar el català com a eina de treball, no perquè no es faci servir en el llenguatge col·loquial, sinó perquè la majoria són professionals que se senten més segurs treballant en castellà. Comenten que els resulta complicat redactar un escrit de defensa o d'acusació, una demanda o una proposició de prova en català, atès que la documentació que utilitzen per construir els textos està en castellà, i la formació que van rebre, també. En resum, encara que normalment parlin en català per comunicar-se, l'activitat professional la duen a terme en castellà.

Parlàvem amb un enginyer amic meu, catedràtic de Telecomunicacions, sobre l'ús del català en l'àmbit professional. Si la llengua vehicular generalitzada en el món jurídic és el castellà, en l'àmbit científic es recorre a l'anglès. Penso que intentar introduir el català en aquests àmbits d'especialitat costarà molt més del que ha representat fer-ho en l'àmbit de l'Administració de justícia. De fet, sempre es posa la justícia com a exemple d'un món professional que relega el català a un segon pla; en el món científic no solament està relegat el català, sinó també el castellà.

Que el català acabi sent la llengua majoritària per a les qüestions jurídiques i judicials és una qüestió de paciència. Penseu que la llengua catalana no s'ha utilitzat mai com a llengua normal en l'àmbit de l'Administració de justícia; sempre s'ha fet servir el castellà. Tot i així, el català guanya terreny: abans se sentia únicament als passadissos, ara ja s'utilitza a les sales d'audiència, la qual cosa representa un avenç important. El català entra de mica en mica i la clau rau a mantenir-se en aquesta línia perquè acabi sent la llengua majoritària de la justícia, com ho és en altres àmbits. És una qüestió de paciència i d'estar-hi a sobre.

Jordi Nieva. Moltes gràcies. Heu sentit la intervenció del cap de l'oficina judicial, és a dir, de la persona que administrativament en dirigeix el funcionament. Ara sentirem l'opinió de la senyora Maria Millan, jutgessa de 1a Instància i d'Instrucció, que dicta les sentències en els judicis jurisdiccionals, un document que arriba directament a mans del ciutadà.

Maria Millan. Bona tarda. Comparteixo el que ha dit el meu company: els jutjats realment comencen a parlar català i, per tant, el futur del català en aquest àmbit és esperançador. Tot i que ens ho van proposar, el nostre Jutjat no es va inscriure en el Pla pilot. Els requisits del Pla obliguen que el jutge, el secretari i el 50 % de la plantilla hi estiguin d'acord. En aquest cas,

personalment em vaig negar a participar-hi perquè no volia que se'm traduïssin les resolucions: no és que no vulgui redactar-les en català, sinó que, simplement, les vull redactar jo mateixa.

És evident que no és el mateix parlar català a casa i al carrer que haver de redactar una sentència en aquesta llengua. Per això, en aquests moments, estic fent un curs de català jurídic. He estudiat la llicenciatura mig en català, mig en castellà, la majoria de manuals de què dispo són en castellà, i les oposicions davant el Tribunal Suprem a Madrid i a l'Escola Judicial de Barcelona, també. Per tant, els coneixements amb què un jutge arriba al jutjat són en castellà i la pràctica també acaba sent-ho. Així doncs, les resolucions que genera el meu Jutjat estan en castellà, la qual cosa no significa que no tinguem interès a canviar la situació i acabar treballant en la nostra llengua, el català.

En realitat, ens fa molta il·lusió, però és qüestió de temps. Ara per ara, no em veig amb cor de redactar una *sentencia de menor cuantía* en català, amb les qüestions tècniques i jurídiques tan complexes que implica. Per això, estem preparant l'examen de la Junta Permanent sobre coneixements suficients de llenguatge jurídic, per veure si ens hi llancem. D'altra banda, tot i que en el nostre Jutjat tenim la sort que la major part dels funcionaris som catalanoparlants, la secretària judicial, per exemple, és de Madrid.

Aquest és un tema important i complicat perquè, si bé hi ha molta demanda de jutges i secretaris judicials a Catalunya, de catalans no n'hi ha gaires. Quan vaig aprovar el concurs d'oposició, cinc de les 172 persones que ens hi vam presentar érem catalanes. La secretària judicial de Sant Feliu va fer un curs de català de 20 hores, sap dir bon dia, bona tarda i poques coses més, però es negarà a signar una provisió escrita en català. I jo l'entenc. Quan signem un document, donem fe del que hi diu; si no l'entendem, és preferible no signar-lo.

El nostre Jutjat treballa majoritàriament en castellà, malgrat que la majoria de funcionaris tenim algun certificat de la Junta que ens acredita un nivell bàsic o mitjà de català. Ara bé, una cosa és tenir el certificat, i una altra, que el fem servir. Com ha dit el meu company, molts se'l treuen perquè els interessa obtenir punts, però després se n'obliden. Tot i això, ens estem mobilitzant perquè el català entri en el Jutjat: fem cursos formatius, comencem a familiaritzar-nos amb els models de documents en català, etc. La secretària, que fa tres setmanes que hi és, ja tramita escrites en català les resolucions més curtes que entén. És, com ja he comentat, una simple qüestió de temps.

Pel que fa al Pla pilot, la iniciativa ha tingut moltes reticències: els motius per oposar-s'hi van des d'una simple qüestió d'estil relativa a la traducció de documents, com és el meu cas, fins a problemes bàsics de comprensió per part dels funcionaris que vénen de fora. És una qüestió de fons. Perquè l'Administració de justícia treballi completament en català, cal que el personal sigui d'aquí. Els incentius per fomentar el català interessaran només els funcionaris que pretenen quedar-se a Catalunya, però no mobilitzaran els jutges o secretaris que vénen de fora i volen tornar a casa seva.

No obstant això, és cert que la justícia comença a parlar en català, encara que la manca de personal d'aquí no ho afavoreixi. En el meu Jutjat, per exemple, que treballa sobretot en castellà, ja atenem en català les parts que se'ns adrecen en aquesta llengua. Tot i així, els documents que deriven de qualsevol d'aquests casos atesos en català, de moment, els trametem en castellà.

Jordi Nieva. Com veieu, tenim una taula rodona molt equilibrada. D'una visió molt esperançadora i audaç passem a una impressió no sé si més realista o pessimista, però caracteritzada sobretot per la prudència. «M'agradaria escriure les sentències en català, però vull fer-ho jo mateixa», ens ha dit la jutgessa. Molts jutges volen redactar personalment les resolucions que adopten i acrediten, atès que la traducció d'una sentència pot ser una font de problemes quan s'hi interposa un recurs. Tot i això, els problemes que poden sorgir no haurien d'evitar l'ús normal i habitual del català en l'Administració de justícia.

Fins al moment hem escoltat les dues opinions dels representants de la pràctica jurídica i ara entrarem en la visió d'una part important de la justícia: els advocats. Durant tota la Jornada d'avui se n'ha parlat molt, però ells no han parlat tant. Així doncs, cedeixo la paraula a Rut Carandell, advocada i responsable del Servei de Normalització Lingüística del Consell dels Il·lustres Col·legis d'Advocats de Catalunya.

Rut Carandell. D'entrada, deixeu-me donar les gràcies al Servei de Llengua Catalana per convidar-me a participar en aquesta taula rodona. Represento el Servei de Normalització Lingüística del Consell dels Il·lustres Col·legis d'Advocats de Catalunya, que comprèn els catorze col·legis d'advocats del Principat. Comptem amb el suport de la Direcció General de Política Lingüística en el desenvolupament de funcions diverses, com són l'assessorament lingüístic i terminològic, la difusió d'informació de caràcter jurídic a través de cartes personalitzades i el web del Col·legi, la dinamització lingüística mitjançant exposicions i actes diversos, i l'elaboració de materials de treball necessaris perquè el nostre col·lectiu pugui treballar en català.

En aquest sentit, a diferència dels membres dels jutjats, els 20.000 advocats de tot Catalunya no compten amb el suport d'un Servei de Normalització, sinó d'una única tècnica per assessorar-los. D'alguna manera, no se senten tan recolzats com es poden sentir els funcionaris judicials i han d'enfrontar-se pràcticament en solitari a l'exercici de la seva feina en català. Per això, elaborem materials que els puguin ser útils en aquesta «croada». Els que han tingut més èxit són els formularis jurídics, que enguany hem actualitzat amb la nova Llei d'enjudiciament civil (LEC). Arran de l'oferta gratuïta d'aquest producte, hi ha hagut un increment del nombre d'advocats inscrits en el programa de normalització lingüística, que actualment se situa en el 20 % dels professionals del Principat.

Des del Servei potenciem l'elaboració de textos legislatius en català. En relació amb aquesta qüestió, hem editat 6.000 unitats, que ja estan exhaurides, de la versió oficial de la LEC amb el suport del Departament de Cultura i del Departament de Justícia. Pròximament sortirà el nou CD-ROM actualitzat de formularis jurídics del procediment contenciós administratiu, penal, civil, processal, etc. De fet, atesa la demanda de bibliografia i recursos en català, considerem que cal incidir especialment en l'elaboració de materials que satisfacin les mancances que l'àmbit té en aquesta llengua.

D'altra banda, una de les nostres tasques principals consisteix en la difusió de recursos i bibliografia perquè els advocats en puguin disposar en la seva tasca professional. Per mitjà del web o de la nostra llista de distribució, amb més de 1.700 noms, els nostres associats estan periòdicament informats de qualsevol novetat que aparegui al mercat: productes editorials, recursos penjats a la xarxa, aspectes interessants que la Generalitat ofereix a través d'Internet, cursos generals i específics de català, etc. En aquest sentit, al final de maig els inscrits al Servei podran disposar en xarxa d'un traductor automàtic bidireccional castellà-català gratuït i d'una llista d'assessors lingüístics que els poden ajudar en la tasca de la postedició del text. En resum, fem tot el possible per facilitar-los el màxim nombre de recursos perquè puguin actuar en català.

Pel que fa a formació, darrerament la demanda s'ha incrementat arran de l'expedició del nou certificat J de la Junta Permanent de Català. Aquesta necessitat creixent d'aprenentatge de llenguatge jurídic ens ha fet valorar la necessitat de centralitzar i agrupar tota la informació que està dispersa per Internet perquè els advocats puguin accedir-hi fàcilment. I, en aquesta mateixa línia, organitzar cursos de llenguatge jurídic per als membres dels despatxos d'advocats, com ho fan la Universitat de Barcelona i la Universitat Autònoma, per exemple. De fet, caldria enfortir els contactes entre les poques institucions que treballem per al desenvolupament del llenguatge jurídic per poder donar una resposta comuna a totes aquestes necessitats creixents que sorgeixen.

Pel que fa a la llengua que els advocats utilitzen com a eina de treball, d'una banda hi ha els que han treballat sempre en català, i de l'altra, els llicenciats que entren en bufets d'advocats, que treballen i els formen en castellà i que, per tant, acaben utilitzant aquesta llengua en detriment del català. La llengua que el primer grup d'advocats utilitza en un judici depèn molt del jutge o la jutgessa que dirigeix la sala. Així, tant pot ocórrer que hagin de passar del català al castellà, com que el mateix jutge els demani si no tenen inconvenient a expressar-se en català. Aquesta segona situació es veu afavorida d'ençà de la implantació del Pla pilot del Departament de Justícia.

Per tant, la valoració del Pla que fa el Consell és francament positiva. Ara bé, creiem que és necessari que s'estengui a la totalitat d'oficines judicials de tot Catalunya, ja sigui a través de l'Administració, ja sigui perquè els mateixos jutjats optin per treballar en català. No es tracta de plantejar-se si els professionals poden treballar o no en català; la realitat és que la justícia és un servei públic per als ciutadans, i la població de Catalunya parla en català i vol ser atesa en català.

Jordi Nieva. Moltes gràcies per aquesta intervenció tan ponderada que ens ha permès fer-nos una idea de la situació dels advocats en relació amb el català. Una qüestió important que cal destacar d'aquesta exposició es refereix a la consulta de les lleis. En una vista oral s'hi fa

referència constantment i desorienta molt treballar en una llengua però disposar del cos legislatiu en una altra. Bé, tot seguit donem la paraula a Rosa Lizandra, del Departament de Justícia, perquè ens expliqui el funcionament del Pla pilot i la seva experiència com a coordinadora de l'equip de normalització lingüística de l'àmbit judicial.

Rosa Lizandra. Bona tarda a tothom. Com que aquest matí ja us he explicat en què consisteix el Pla pilot, ara prefereixo fer un breu comentari sobre què implica la posada en marxa d'un projecte d'aquesta índole per a les figures que representen els participants d'aquesta taula rodona. D'entrada, voldria destacar, tal com ha apuntat el senyor Pizano, que un dels aspectes més positius del Pla ha estat aconseguir que en els jutjats es creï un debat per decidir d'inscriure-s'hi o no. I això és positiu perquè la gent com a mínim s'ho planteja, cosa que no s'havia fet mai. La fase inicial del Pla és la més costosa, però també la més gratificant, ja que els jutjats s'adonen que, efectivament, treballar en català és possible.

Els jutjats han valorat especialment els recursos que els hem assignat: els diccionaris i manuals de consulta en català, l'ajuda de l'assessor/a que *in situ* o des de l'oficina atén les consultes puntualment, el traductor automàtic i, sobretot, els models de documents que els hem distribuït. D'altra banda, hem detectat que la convivència entre els partidaris d'inscriure's en el Pla i els partidaris de no inscriure-s'hi sol ser absolutament pacífica i respectuosa.

La intervenció de la senyora Maria Millan reflecteix amb precisió la realitat de la majoria de jutjats de Catalunya: la por generalitzada de treballar en català o que algú altre ho faci per un mateix. D'aquí, la negativa d'alguns jutges perquè se'ls tradueixin els documents que produeixen. Aquesta ha estat la raó principal dels jutges que han preferit posposar l'entrada en el Pla. La majoria opten per esperar-se fins que, per ells mateixos, puguin treballar-hi. Jo, personalment, els entenc. En realitat, la pràctica de la traducció no és l'opció òptima per al Pla, però la considerem un pas previ indispensable per agilitar el procés.

Hem vist que la secretària del Jutjat de la senyora Millan, que és de fora de Catalunya, no està disposada a signar els documents que estiguin redactats en català. Els respectem, aquests casos, però sempre hem considerat que el català, per la proximitat estructural amb el castellà, és difícilment incompreensible. A més, els documents jurídics i judicials són molt repetitius, amb una terminologia i una sintaxi més aviat fixades i, per tant, en gran mesura, la comprensió està assegurada. Així doncs, amb una mica d'esforç s'acaba entenent. En realitat, es tracta d'una qüestió de voluntat.

D'altra banda, malgrat que la majoria de funcionaris d'un jutjat tenen algun nivell que acredita els seus coneixements de català, la por de treballar-hi és generalitzada. La teoria, l'han assimilada; ara bé, a la pràctica no saben utilitzar la llengua en el seu lloc de treball. En aquest sentit, hem d'aprofitar els recursos que hem invertit i assegurar-nos que tothom que disposi d'un dels certificats estigui capacitat per utilitzar el català en qualsevol àmbit i, en primer lloc, a la seva feina.

La senyora Rut Carandell ens ha mostrat que la situació del sector d'advocats és paral·lela, en matèria lingüística, a la que s'ha exposat per als jutjats. La diferència realment rau en la falta de recursos que tenen al darrere. Així doncs, els advocats ho tenen complicat per treballar en català i, quan s'hi posen, és cert que tenen por que el personal dels jutjats els creï problemes. Per això, si l'advocat no és una persona molt convençuda, en general, no treballa en català.

Jordi Nieva. Heu vist, doncs, el marc general de tota la problemàtica. M'agradaria poder entrar en qüestions concretes sobre la pràctica lingüística dels jutjats que no hagin pogut sortir ni en les intervencions d'aquesta tarda, ni en les comunicacions del matí. Personalment, voldria fer un parell de reflexions. En primer lloc, és cert que el Pla pilot ha de créixer molt més i ha de donar uns resultats que encara no s'han pogut confirmar, però la voluntat dels polítics per fer que els documents legislatius es redactin en català implica necessàriament que es disposi de serveis de traducció que ho facin possible. En segon lloc, atès el volum de feina que comporta la participació en el Pla, ¿no creieu que s'hauria de permetre descarregar els jutjats que hi intervenen de certs assumptes judicials?

S'inicia el debat

- La senyora Maria Millan i el senyor Josep Lluís Pizano, en qualitat de jutgessa i secretari judicial respectivament, responen la darrera qüestió plantejada pel moderador en relació amb la possibilitat de descarregar de feina els jutjats que participen en el Pla pilot. Ambdós coincideixen que, si bé la idea els resulta temptadora, no seria més que una font de problemes considerable.
- El senyor Josep Lluís Pizano considera que convé no ser excessivament rigorosos: «és una experiència nova i, per dir-ho d'alguna manera, hem d'aprendre a ser una mica pocavergonyes». En aquest sentit, entén que és lògic que momentàniament els documents que redacten en català incorporin fragments de cos legislatiu en castellà.
- Recollint aquesta idea, el senyor Jordi Nieva informa que la pràctica de barrejar llengües en un mateix text era habitual fa cinc-cents anys, quan s'utilitzava el català enmig de sentències en llatí. Pel que fa al rigor amb què es tradueix, posa l'exemple dels recursos del Tribunal de Justícia de la Comunitat Europea, que treballa en dotze llengües oficials. Amb el volum de feina que genera la institució, és evident que les traduccions distingeixen de ser rigoroses. Ara bé, si s'hagués volgut ser excessivament perfeccionista, no s'hauria aconseguit mai disposar dels documents en totes les llengües.
- En aquesta línia, en relació amb els fragments que els funcionaris dels jutjats seleccionen directament de la versió electrònica del BOE, la senyora Rut Carandell recorda que si en el mateix moment en què el *Butlletí* es publica en castellà al web se'n pengés la versió catalana, s'obtidrien documents íntegrament en català, no caldria fer traduccions i s'estalviarien els problemes que la traducció de documents oficials comporta. Aquesta és una de les accions prioritàries que reclama el Consell de Col·legis d'Advocats.
- Així mateix, la senyora Rut Carandell planteja la problemàtica que deriva de l'escassetat de bibliografia de dret en català i el decalatge amb què la poca bibliografia que hi ha es publica en relació amb les versions en castellà.

Intervencions del públic

- La senyora Maria Antònia Espasa, tècnica lingüística del Servei de Llengua Catalana de la Universitat de Barcelona, considera que la normalització de l'Administració de justícia passa inevitablement per exigir que els jutges siguin catalans. Caldria que les forces polítiques emprenguessin mesures per incentivar els joves llicenciats a preparar-se oposicions, i per reduir la mobilitat territorial. No obstant això, s'ha de reconèixer que la voluntat de les parts és a la base de tot el problema.
- La senyora Conxa Planas, cap del Servei de Llengua Catalana de la Universitat de Barcelona, informa que en el camp de l'ensenyament s'ha guanyat força terreny i que, actualment, el professorat de la Facultat de Dret de la UB imparteix en català un 40 % de les classes. La millora de la situació lingüística de la docència afavoriria la normalització lingüística dels jutjats, atès que el gran gruix de llicenciats, malgrat que han estat escolaritzats en català, utilitzen el castellà com a llengua vehicular en la pràctica jurídica.
- La senyora Georgina Castellà, tècnica lingüística del Servei de Llengua Catalana de la Universitat de Barcelona, aprofita l'ocasió per fer palesa, una vegada més, la necessitat de disposar de bibliografia en català, sobretot de lleis emblemàtiques d'ús freqüent entre els professionals de l'àmbit. En aquest sentit, proposa fomentar la traducció i oficialització de les lleis traduïdes com a acció necessària per afavorir la tasca de normalització de l'Administració de justícia.